

státy severní Evropy

K zemím severní Evropy patří státy ležící na **Skandinávském poloostrově** – **Norsko** a **Švédsko**, východněji ležící **Finsko**, ostrovní **Island** a stát **Dánsko** rozkládající se na Jutském poloostrově a přilehlých ostrovech. Nacházejí se většinou v **mírném podnebném pásu** na rozhraní oceánského a vnitrozemského podnebí. **Severní pobřeží Norska a Islandu** zasahuje do **subpolárního podnebného pásu**.

Jaký vliv mělo na povrch severní Evropy zalednění, které kdysi pokrývalo tuto oblast?

Která moře omývají státy severní Evropy? Kterými státy prochází severní polární kruh?

Na území severní Evropy bývá dobře viditelná polární záře. Zjistěte, jak vzniká a ve kterém ročním období se nejčastěji objevuje.

V 8.–11. století byla oblast severní Evropy osídlena germánskými kmeny zvanými Vikingové. Tyto kmeny se vydávaly na loupežná tažení napříč celou Evropou. Podnikaly dokonce námořní výpravy až k pobřeží Severní Ameriky.

Státy severní Evropy jsou **hospodářsky vyspělé**, s **vysokou životní úrovní obyvatel**. **Švédsko** a **Finsko** jsou **neutrální země***, nejsou proto členy NATO. Všechny státy kromě Norska a Islandu jsou členy EU. Země severní Evropy jsou s výjimkou Finska a Islandu **konstituční monarchie**. **Finsko** a **Island** jsou **republiky**.

Díky své nedotčené přírodě se oblast stává **vyhledávaným cílem turistů**.

Země severní Evropy zavedly **velkorysý sociální systém**. Poskytují kvalitní péči o děti, starají se o uplatnění handicapovaných a starších osob apod. Vybírají proto od občanů **značně vysoké daně**.

Na základě znalostí ze 7. ročníku si zopakujte, co je konstituční monarchie.

Většina obyvatel severní Evropy se hlásí k **protestantské (evangelické) církvi**.

S výjimkou Finska se v těchto zemích hovoří **germánskými jazyky**. Finština patří do ugrofinské jazykové skupiny.

V severní části Skandinávského poloostrova se rozprostírá oblast zvaná **Laponsko**. Obývají ji kmeny **Laponců**, kteří žijí kočovným způsobem života. Živí se chovem sobů nebo rybolovem.

nedotčená příroda: **anglicky – virgin nature** [v3:džin 'neičə] **německy – die unberührte Natur**

***neutrální země** – země, které se v případě vyhlášení války nezúčastní válečného konfliktu, zůstávají neutrální
Moře trollů: Čítanka 8, str. 96–97; severní Evropa: Čít. 8, str. 98–99

fjord – Sognefjord (Norsko)

polární záře – částice slunečního záření způsobují v polárních oblastech nezvyklé světelné úkazy

troll – bytost severské mytologie, bývá zobrazován jako trpaslík, nebo obr. Sošky trollů jsou typickým suvenýrem z této oblasti.

NORSKO

rozloha: 324 000 km²

počet obyvatel: 5 mil.

úřední jazyk: norština

hlavní město: Oslo

měna: norská koruna

státní zřízení: monarchie

souostroví Lofoty na severu Norska

Norsko leží v **západní části Skandinávského poloostrova**. Má protáhlý tvar s mimořádně členitým pobřežím, které lemují zálivy zvané **fjordy**. Příčně se celou zemí táhne **Skandinávské pohoří**. Úzká **pobřežní nížina** se nachází v okolí **hlavního města Oslo**.

Většina Norů žije na pobřeží ve městech **Oslo**, **Bergen** a **Trondheim**. Severní oblasti obývají **Laponci**.

Pobřeží Norska je lemováno asi 50 000 ostrovy.

1. Ukažte největší ostrovy Norska: **Špicberky** a ostrov **Jan Mayen**.

2. Pokuste se odhadnout vzdušnou vzdálenost od severu k jihu Norska. Srovnajte s průměrnou vzdáleností západ – východ.

Za pomoci mapy oceánských proudů a podnebných páسů srovnajte podnebí v Norsku a na stejné rovnoběžce v Americe a Asii. Proč moře u norského pobřeží v zimě nezamrzá a Botnický záliv je pokrytý ledem?

Část území Norska leží za severním polárním kruhem. Jak se tento fakt projevuje na podnebí a na délce dne a noci během roku?

Řada norských měst má název končící příponou „-vik“, což v překladu z norštiny znamená „záliv“ (např. Hellvik). Vyhledejte názvy dalších norských měst zakončené touto příponou.

Zopakujte si, kdo jsou Laponci. Podívejte se na fotografie z jejich života: www.mnh.si.edu/exhibits/frost/index.htm.

Norsko je ekonomicky **vyspělý stát**. Světový význam má **těžba ropy** a **zemního plynu** z podmořských ložisek v **Severním moři**. Prudké řeky zajišťují Norsku **světové prvenství ve výrobě elektrické energie ve vodních elektrárnách**. Levná elektrická energie se využívá v **hutnictví, petrochemickém, dřevozpracujícím a strojírenském průmyslu**.

Kromě **chovu tradičních hospodářských zvířat** je rozšířen **chov sobů**. Výnosný a pro hospodářství důležitý je **rybolov** a **těžba dřeva**.

Z loňského ročníku víte, že **norská výprava** v čele s **Roaldem Amundsenem** dosáhla v roce 1911 jako první jižního pólu. Zopakujte si, který kontinent se kolem jižního pólu rozkládá.

Thor Heyerdahl (1914–2002) byl **norský mořeplavec**, vědec, archeolog a antropolog. Napsal knihu „Ve znamení Kon-Tiki“, která pojednává o jeho plavbě z r. 1947, kdy na replice inckého vóru z balzového dřeva Kon-Tiki překonal vzdálenost z Jižní Ameriky do Polynésie. Šestičlenná posádka po 101 dnech urazila 6 880 km.

pobřeží: **anglicky – coast** [kəʊst] **německy – die Küste**
vodní elektrárna: **anglicky – hydroelectric power station** [ˌhaɪdrəʊˈlekrɪk ˈpaʊə ˌsteɪʃn] **německy – das Wasserkraftwerk**

Henrik Ibsen: Čítanka 8, str. 46–47
monarchie: Výchova k občanství 8, str. 56